

AĞIZLARDAN SÖZ DERLEME ÇALIŞMALARI ve DERLEMELERLE İLGİLİ SORUNLAR*

1. Ağızlardan yapılan söz derleme çalışmaları, Türkçenin oldukça önemli konularından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ağızlardan bugüne kadar yapılan, kurumsal ve bireysel söz derleme çalışmalarını takdirle karşılamamız gerekir; ancak, bu, yapılan çalışmaların yeterli olduğu veya bittiği anlamına gelmez. Bunun için, bugüne kadar yapılan çalışmaları, değerlendirmemiz, eksikleri varsa belirlememiz ve bundan sonra neler yapılabilir, yapılacaklar nasıl olmalıdır sorularına da cevap aramamız gerekmektedir.

2. Söz derleme çeşitleri ve nitelikleri

Ağızlardan yapılan söz derleme çalışmaları, hem yörenin genişliği bakımından, hem derleme yapan kişinin niteliği ve bilimsel kimliği bakımından, hem de yapılan derlemenin hedefi bakımından farklılıklar göstermektedir. Bu alanda yapılan derlemeler, Türk Dil Kurumu'nun Derleme Sözlüğü; köy, kasaba, ilçe, il sözlükleri, ağız incelemelerine bağlı olarak oluşturulan sözlükler veya dizinler; tıbbi bitki adları, yöresel yemek adları, mesleklerle ilgili derleme çalışmaları vb. biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Bunların bazıları, kitap veya kitapçık olarak yayımlanmış, bazıları, ağız çalışmalarının sözlük veya dizin kısmında yer almış, bazıları ise süreli yayınların sayfaları arasında kalmıştır.

Söz derleme çalışmaları ile ilgili yayınlar, bir kişinin yaptığı derlemelere dayanabildiği gibi, birden çok kişinin yaptığı derlemelere de dayanabilmektedir. Örneğin, Türk Dil Kurumu'nun Derleme Sözlüğü, Türkiye genelinde yapılan bir katılımı hazırlanırken, Gülseren Tor (2004) sözlüğünde, sadece kendi derlediği kelimelere yer vermiştir. Mefkûre Rıza Mollova, sözlüğünü (2003) hazırlarken kendi derlemelerine, Türkolog Rıza Mollov'un derlediği kelime ve deyimleri de almıştır. Hâmit Koşay ile Orhan Aydın (1952), Ana-

* I. Uluslararası Türk Dialektolojisi Çalıştayı Doğu Akdeniz Üniversitesi 15-18 Mayıs 2008, Gazi Mağusa-Kıbrıs.

dilden Derlemeler II’de, kendi topladıkları kelimeler yanında Halkevleri’nde derlenen kelimeler ile Anadilden Derlemeler ile Söz Derleme Dergisi’nden sonra çıkan ilgili yayınlardaki derlemeleri de almışlardır. Ahmet Günşen, Kırşehir Ağızları Sözlüğü’nde (2001), Ceyhun Vedat Uygur (2007) da Denizli İli Ağız Sözlüğü’nde (2007) kendi derledikleri sözlerle, ilgili illerden derlenen ve farklı kaynaklarda yer alan sözlere de yer vermişlerdir.

Bir söz derleme çalışmasına, ortak ilkelerde birleşmiş, aynı ölçüleri kullanmada karar kılmış kişiler yapmamışsa, derlenen sözler arasında, en azından ses değerleri bakımından farklılıkların olması kaçınılmaz olacaktır. Değişik kişilerin değişik kaynaklarda yayımladığı sözlerin bir araya getirilmesiyle veya yapılan derlemelere katılmasıyla oluşturulan sözlükler incelendiğinde bu farklılıklar açıkça görülecektir.

3. Derleyicinin nitelikleri

Derleme çalışmalarını, her zaman uzman dilciler yapmamaktadır. Son yıllarda artan akademik çalışmalara bağlı derlemeler yanında, öğretmenlerin, bazı meraklı kişilerin veya bazı meslek mensuplarının da söz derleyip yayınladıkları görülür. Zaten, Türk Dil Kurumu’nun “Türkiyede Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi” ile “Derleme Sözlüğü”ndeki derleme çalışmalarına da büyük oranda, devlet memurlarıyla gönüllü kişiler katılmışlardır. Bu kişiler, dilci olmayan; ancak, derleme konusunda bilinçli olan ve yönergelerle bilgilendirilmiş kişilerdir.

Kurum derlemeleri bir yana bırakılırsa, dilci olmayan kişilerin yaptığı derlemeler, derlemenin nasıl yapıldığı, sözcüklerin sesbilimsel yapılarının ne kadar sağlıklı tespit edildiği, anlamların doğruluk derecelerinin ne derecede sorgulandığı konusunda ciddi kuşkular taşır; ancak, ne olursa olsun bu çalışmalar da birer veridir ve dil çalışmalarında göz ardı edilmemeleri gerekir. Kaldı ki, Derleme Sözlüğü’ndeki veriler de bu konuda ciddi eleştirilere açıktır; ancak, bunlar, “Derleme Sözlüğü”nün önemini azaltmaz.

4. Derleme konuları

Söz derlemelerinin, kaynak kişileri sorgulama, yönlendirme biçiminde yapıldığı bilinmektedir; ancak, sağlıklı bir sonuç alabilmenin yolu, kaynak kişileri değişik konularda konuşturmadır. Bunun için önceden hazırlıklı olmak ve kaynak kişilere, insanların değişik yaş evreleriyle; doğum ve ölümle; nişan ve evlenmelerle; gelenek ve inançlarla; insan, hayvan ve bitki hastalıkları ve bu hastalıkların tedavi şekilleriyle; büyükbaş ve küçükbaş ev hayvanları

ve kümes hayvanlarının beslenmesi, türleri ve yaş evreleriyle; evcil hayvanlardan elde edilen ürünler ve ürünlerin üretim biçimleriyle; arıcılık, balıkçılık, ipek böcekçiliği gibi uğraşlarla; av hayvanları ve avcılıkla; böcek ve sürüngen çeşitleriyle ve bunların zararları, yararları ve bunlardan korunma biçimleriyle; her türlü hububat ve bunların ekimi, bakımı ve hasadıyla; bölgede yetişen her türlü meyve ve orman ağaçları ve bunlardan elde edilen ürünlerle; her türlü otlarla; bitkilerin tıbbi özellikleriyle; bölgede yetişen sebzeler ve bunların tarımı ve üretimiyle; ev aletleri ve mutfak malzemeleriyle; yemek çeşitleriyle; pekmez, nar ekşisi, pestil, sucuk vb. yiyecek maddesi çeşitleri ve üretimiyle; kuyumculuk, bakırcılık, demircilik, testicilik, nalbantlık, çinicilik, fırıncılık, marangozluk, semercilik, dokumacılık, kaşıkçılık, değirmencilik, kuşçuluk, vb. mesleklerle; askerlik, öğrencilik, hastalık, gurbet, çocukluk anılarıyla; doğa olaylarıyla vb. konularla ilgili sorular sorulmalı ve kişiler bu yönde konuşturulmalıdır.

Bunların yanında sorgulanması en zor olanlar ise, değişik konulardaki soyut kavramlar ve deyimlerdir.

5. Çevrenin genişliği veya darlığı bakımından söz derleme çalışmaları

Söz derleme çalışmaları, köy, kasaba, ilçe, il olarak yapılmaktadır. Türk Dil Kurumu'nun Derleme Sözlüğü'nde olduğu gibi bütün Türkiye'yi içine alan çalışmalarda ise, dar bölge sistemiyle çalışılmış, her derleyici, içinde bulunduğu köyün, kasabanın veya ilçenin sözcüklerini derlemiş, sonra bunların birleşmesiyle Türkiye bütününe varılmıştır. Derleme çalışmalarında, dar çevreden geniş çevreye, köy, kasaba, ilçe, il olarak yayıldıkça, derleyicinin ilgisi ve derleme alanına olan hâkimiyeti ister istemez derinlikten yüzeyselliğe doğru bir meyil gösterecektir. Bunun telafisi için bölgeyle daha sıkı ve daha uzun süreli temasta bulunmak; sözcükleri doğal konuşmalar içerisinde yakalamak ve derlemek gerekmektedir.

Elbette, derinlik veya yüzeyselliğin tek ölçütü, alan genişliği değildir. Dikkat, itina, kaynak kişilerin sayısı ve yeterliliği, derlemeye ayrılan süre, derleme konularının çeşitliliği, kaynak kişilerle olan temas derecesi, bölgeyi tanıma derecesi, derlemenin kalitesini etkileyecektir.

6. Derleme alanı ile derleyicinin ilişkisi

Derleyicinin derleme yapılan bölgeden olmasının veya olmamasının leh-te veya aleyhte olan yönleri vardır. Buna göre, kendi bölgesinden derleme yapan kişi, derlediği sözcükleri bilir; zira bunların çoğu, bildiği veya kullan-

diği sözcüklerdir. Bu bakımdan sözcüğü tanımada, tanımlamada, avantajlı durumdadır; ancak, yöresel olan bir sözcük veya deyim yöresel olup olmadığını her zaman belirleyemez. Yine, yöreden olmayan bir derleyici, daha önce işitmediği veya kullanmadığı her sözcük veya deyim tespit edebilir; ancak, sözcüğü veya deyim tespit ederken veya tanımlarken, kaynak kişilerin verdiği tanımlarla yetinmek zorundadır. Bunun için yapılması gereken şey, aynı sözcük veya deyim farklı kişilere sorarak denetlemektir; ancak, ortaya çıkan farklılıkları da mutabakatla veya anlam derecelendirmeleriyle çözmek zorundadır.

Derlenecek sözcüklerin tespiti, sanıldığından daha zordur ve her zaman değişik konulara göre sorgulama da, bizi yüzde yüz başarıya götürmeyebilir. Bunun için, uzun soluklu ve geniş zaman dilimlerine yayılmış derleme çalışmaları yapmak gerekir. Kendi yöremden, kırk yıla yakın süredir sözcük derlememe rağmen hâlâ sözcük avcılığı yapmakta olmam her hâlde bununla ilgili olmalıdır. Kendi dilimize geliveren, kendi yöremizin insanlarıyla konuşurken umulmadık bir anda söyleniveren, anında yazılmadığı zaman kayıp giden sözcük ve deyimleri derlemek için, zamana, sabra ve itinaya ihtiyaç vardır.

7. Ağız sözlüklerinde yer alan sözcüklerin nitelikleri ve özellikleri

Ağız sözlükleri oluşturulurken, sözlüğe alınacak sözcüklerin sınırının ne olması gerektiği konusunda genel bir yaklaşım vardır. Buna göre, sözlüğe, ölçünlü dilde bulunmayan, ölçünlü dilde bulunup da anlamı farklı olan ve ölçünlü dile göre ses değişikliğine uğramış sözcükler alınmaktadır. Bu ölçütler içerisinde, ölçünlü dilde bulunmayanlar ile ölçünlü dilde olup da anlam farklılığı olan sözcüklerin sözlüğe alınması konusunda tutum farklılığı bulunmamaktadır; ancak, aynı şeyi, sözcüklerin ses değerleri için söylememiz mümkün değildir.

Derleme Sözlüğü'ndeki örneklerden de anlaşılacağı üzere, derleme sözlüklerinde karşımıza çıkacak olan en büyük sorun, ses değerlerindeki farklılıkların gösterilmesidir. Bu konuda şu soruları sorabiliriz: Ses değişikliklerini göstermenin sınırı var mıdır? Varsa, bu sınır ne olmalıdır? Sözlüklerde, ses değişikliği olan bütün sözcükleri madde başı almanın sözlük bilimi açısından bir değeri var mıdır? Ağız sözlüğü çalışması, doğrudan doğruya ağız çalışması mıdır, yoksa sözlük çalışmasıdır? Yoksa ikisi birlikte mi yapılmaktadır?

Türk Dil Kurumu'nun Derleme Sözlüğü çalışmalarında, Türkçenin ölçünlü dildeki 29 sesini karşılayan 29 harfinin yanında, ağızlarda kullanılan *ê*, *h*, *ñ* seslerinin de belirlenmesi istenmiştir. Buna göre, Derleme Sözlüğü'nde

gösterilen ses sayısı 32'ye, buna bağlı olarak harf sayısı da 32'ye çıkmıştır. Ayrıca, bu 32 sese ek olarak üzerlerine çizgi konulmak suretiyle ünlü uzunlukları da gösterilmiştir (DS I, 1963, XVII). Bu sınırlama için, kelimelerin halk ağızlarındaki telaffuzlarını göstermeye alfabemizdeki harflerin yetmeyeceği, bu nokta göz önüne alınarak en çok ihtiyaç duyulacak dört ses için fonetik işaretlerin kullanılmasının kabul edildiği belirtilmiştir. Yine derleme çalışmalarına örnek olması için "Ā (hayret nidası), sōna (sonra), tū, yānış (yanlış), yīmi (yirmi)" sözcükleri verilmiştir. İlginç olan, bu sözcüklerden "ā (hayret nidası)" ve "tū" sözcüklerinin Derleme Sözlüğü'nde bulunmamasıdır. Sözlükte "ā" biçiminde yazılan ve "Hayret nidası" anlamında bir sözcük bulunmamaktadır. "Ā" biçiminde gösterilen de "aa" biçiminde gösterilenler de "Hayret nidası" olarak tanımlanmamıştır. Ayrıca, muhtemelen "tuğ" sözcüğünün "ğ" düşümlü biçimi olan "tū" biçiminde bir sözcük de sözlükte bulunmamaktadır. Yine örnek olarak verilen "deniz" sözcüğünün damak n'li (ñ) biçimi olan "deñiz" de, Derleme Sözlüğü'nde bulunmamaktadır; ancak, örnek verilen sözcüklerden "çok: çok, fazla" sözcüğü sözlükte yer almaktadır. Derleme Sözlüğü kılavuzunda, ölçünlü Türkçeye göre, ağızlarda sözcük başı t-/d-, d-/t-, g-/k-, k-/g- k-/ğ- farkı olan kelimeler için herhangi bir kayıt bulunmamakla birlikte, istisnaları bulunsa da, bu tür ses değeri taşıyan kelimeler, sözlüğe alınmıştır.

Ses değerlerinin gösterilmesindeki bir başka sorun da, düşen her sesin gösterilip gösterilmemesidir. Derleme Sözlüğü'nde, ses düşmesiyle ilgili konulara açıkça değinilmemiştir; ancak, verilen örnek kelimeler, bazı ipuçları vermektedir. Açıkça söylenmese de, sözlükte, farklı söyleyiş özelliği taşıdıkları için, *h, l, r, vb.* ses düşmelerine uğrayan sözcüklere yer verilmiştir; ancak bir tutarlılık da yoktur. Örneğin "var" sözcüğünün r'si düşmüş biçimi olan "va, vā: Var." sözlüğe alınmış (DS, XI, 4088) ; buna karşılık "gelmek" sözcüğünün l'si düşmüş biçimi olan "gēmek: Gelmek"e yer verilmemiştir. Ses düşmesi veya zayıflaması ile ilgili asıl sorunlardan birisi de iki ünlü arasında ve hece sonlarında büyük oranda düşen veya zayıflayan ğ'ların durumudur. Derleme Sözlüğü'nde, bu konuda bir açıklama yoktur. Zaten hece sonu ve iki ünlü arasındaki ğ'ların gösterilmesindeki tutum, bazı istisnalar dışında Türkçe Sözlük'ten farklı değildir.

İki ünlü arasında ve hece sonlarında büyük oranda düşen ve buna bağlı olarak, ikiz ünlü (diphthong) veya kaynaşmaya bağlı uzun ünlü oluşturan -ğ-'ların gösterilip gösterilmemesi, tartışılacak bir konudur. Bünyesinde ğ sesi bulunan sözcükler, Derleme Sözlüğü'nde olduğu gibi ğ'lar korunarak tespit edilirse söyleniş biçiminden uzaklaşmış olunacak; ses, düşürülürse, bazı durumlarda, sözcük ile aslı arasında ilişki kurma sorunu ortaya çıkacaktır.

Ayrıca, yarı ötümlü ünsüzlerin durumu da ayrı bir sorun olarak karşımızda durmaktadır.

Derleme Sözlüğü'nde, hece sonu ve iki ünlü arasındaki "ğ"lar korunmuş; ama, diğer, sözlüklerde her zaman korunduğu söylenemez. Örneğin, Mefkûre Rıza Mollova, Doğu Rodop Türk Ağzılarının Sözlüğü'nde, düşen bütün ğ'ları ve buna bağlı ses değerlerini göstermiştir (2003). Buna karşılık, Mersin Ağzı Sözlüğü'nde Gülseren Tor (2004); Denizli İli Ağzı Sözlüğü'nde Ceyhun Vedat Uygur (2007) korumuş. Ahmet Günşen, kimi sözcüklerde korumuş (2001); ancak kimi sözcüklerde -ğ- düşmesine bağlı olarak ortaya çıkan ikiz ünlülü biçimleri ve ses değişmelerini göstermiştir (2001). Elbette, iki ünlü arası veya hece sonu ğ'larının gerçek değerlerinin korunup korunmadığının takdiri, sözlüğü hazırlayan dilcilere aittir; ancak, bunların büyük oranda zayıfladığı veya düştüğü bilinmektedir.

Ses düşmesine, ünlü ve ünsüz değişmesine uğrayabilen bir örnek olarak "ağaç" sözcüğünü ele alalım. "Ağaç" sözcüğünün -ğ- düşmesi, -ç > -ş değişmesi, sones -ç sesinin yarı ötümlüleşmesi ve ikinci hece ünlüsünün ön sıraya kaymasıyla ilgili olarak pek çok biçimi ortaya çıkacaktır: ağaç, ağaÇ, aaç, aaÇ, āç, āÇ, ağaş, ağeş, aeş. Nitekim bunlardan, Derleme Sözlüğü'nde, "ağaş, [ağeş, ağıç]: ağaç" biçimlerine yer verilmiştir (DS I, 1963, 84); ancak, bu dokuz değişik biçimin dokuzunun da sözlüklerde yer alıp almaması tümü yer almayacaksa, hangilerine yer verilip verilmeyeceği tartışmaya açıktır.

Derleme Sözlüğü'nde, hem derlemelerde dikkate alınması istenen é, ħ, ñ sesleriyle bazı uzun ünlülere hem de kelime başı k- > ğ- değişmelerine kısmen uyulmuş; buna karşılık yarı ötümlüleşme, yarı ötümsüzleşme veya ikiz ünlü değerlerine ise yer verilmemiştir. Ağız çalışması metinlerinin sözlüklerinde ise, farklı ses değerlerine yer verilmiş; buna karşılık, metin sonuna konulan sözlüklerde, çoğunlukla, sözcüklerin tümünü verme yerine, seçilen sözcüklere yer verilmiş, bu seçimlerdeki ölçü ise, araştırmacının takdirine kalmıştır.

Bütün ses değerlerini gösterip göstermeme konusu üstünde durulması gereken bir husus da, sözlük hazırlanırken gözetilen hedef kitledir. Eğer, sözlük hazırlanırken, dilciler hedeflenmişse, bütün ses değerlerinin gösterilmesi gereklidir; ancak hedef kitle ortalama bir okuyucu kitlesi ise, diğer bir deyişle, hedef kitle arasında, dilciler dışındaki okur kitlesi de varsa, ses değerlerine fazla yer verme, okuyucu için külfet oluşturabilir. Derleme Sözlüğü'nde de zaten bu yapılmış, ayrıntıya gidilmemiştir. Ayrıca, derlemeciler dilci olmadıkları için, her türlü ses değişikliğini saptama olanakları da yoktu.

8. Tanımlar

Sözlük çalışmalarında en sık rastlanan zaaf, sözcükleri tanımlamak yerine bir başka sözcükle karşılamaktır. Ağız çalışmalarında bir sözcüğü bir başka sözcükle karşılamak ihtimali daha yüksek olabilir; ancak, anlam olarak bire bir uymayanları, mutlaka tanımlamak gerekir. Bunu yaparken karşımıza çıkan en büyük sorun, elbette, kaynak kişinin ve derleyicinin tanımlama yapabilme bilgi birikimine sahip olup olmamasıdır. Derleyicinin bilgi donanımlı olması, kaynak kişiden kaynaklanan zaafi telafi edebilir, ancak, hem derleyicide hem kaynak kişide, böyle bir bilgi birikimi yoksa, ince anlam farklılıklarının yitip gitmesi, heba olması kaçınılmaz olacaktır.

Derlemeler, kelime çeşitleri açısından değerlendirildiğinde ise, somut ve soyut sözcüklerin derlemelerinde karşılaşılan sorunların kısmen de olsa, birbirlerinden farklılıklar gösterdiği görülür. Genellikle elle tutulur gözle görülür yanı olduğu için, somutu tanımlamak daha kolaydır. Soyut kavramları tanımlamak ise daha zordur; ancak, bir şeyayı, bilmeyen birine tanımlamak da pek kolay olmasa gerektir.

Ağızlardan derlenen kelimeler, yazılı olmayıp sözlü oldukları; belirli bir kaynağa dayanmayıp, büyükten küçüğe, kulaktan kulağa, günlük konuşmalar içerisinde öğrenildiği için, kişiden kişiye algılama ve kavrama farklılıkları da olabilmektedir. Ayrıca, okuma yazma oranı düşük kişilerden yapılan derlemelerde, kaynak kişinin bir sözcüğü ne kadar doğru tanımladığı ne kadar doğru açıkladığı da tartışmaya açıktır. Derleyici yöre insanı ise, eksiği yakalayabilme olanağı olabilir; ancak, yöreye yabancı derleyiciler için yanlış düzeltmenin tek yolu, aynı sözcüğü başka kaynak kişilerle tartışmaktır; ancak, o zaman da ortaya çıkan farklılıkların nasıl çözüleceği sorunu ortaya çıkmaktadır. Bütün bunlar, sağlıklı derlemenin yapılamayacağını anlatmak için değil, derleme yapmanın titiz çalışmayı gerektiren zor bir iş olduğunu göstermek içindir.

Derleme çalışmalarında, zor olan konulardan biri de, ağaç, çalı, ot, sebze gibi bitki adlarıyla, evcil ve yabani, kanatlı, dört ayaklı, eti yenir veya yenmez her türlü hayvanla her türlü böceğin adlarını derlerken, mutlaka Latincelelerinin verilmesi gereğidir. Latincesi verilmeyen bitki ve hayvan adlarının bilimsel değerinin olmadığı, yapılan tanımlara uyabilecek onlarca hayvan ve bitki bulunabileceği açık bir gerçektir. Zaten, Derleme Sözlüğü'nün en büyük zaaflarından biri de bitki ve hayvan adlarının Latincelelerinin verilmeyişidir. Verilebilir miydi sorusunun cevabı elbette hayır olacaktır: zira, derleme yapan kişilerin böyle bir donanımları yoktu. Bu donanım dün olduğu gibi bugün de bulunmamaktadır. Bunun tek yolu, derleme yapan kişilerin bitki bilimci ve hayvan bilimcilerle iş birliği yapmalarıdır.

9. Sonuç

Dilciler arasında, ağızlardan söz derlemesiyle oluşturulan sözlüklere hangi sözlerin alınacağı konusunda, ortak bir karar bulunmamaktadır. Bununla birlikte, sözlüğe, ölçünlü dilde bulunmayan sözlerle ölçünlü dilde olup da ölçünlü dilden farklı bir anlam taşıyan kelimelerin alınmasında ortak bir uygulama vardır. Anlam konusunda ortak bir tutum bulunmakla birlikte, sözlüklerin ses farklılıklarının hangi boyutta yansıtılacağı, diğer bir deyişle, bütün ses değerlerinin verilip verilmeyeceği konusunda tutum birliği bulunmamaktadır. Anlam konusunda olan tutum birliğinin seslerin saptamasında a olması, ses değerlerinin olabildiğince saptanması yararlı olacaktır.

Sözcük derleyen kişinin söz derlediği alanı çok iyi tanınması, yıllara dayanan temaslarda bulunması, sözcüklerin anlamlarını değişik kişilerle sorgulaması, özellikle, şehirleşmeye, kırsal yaşamdan kopmaya, yöreselliğin kaybolmasına bağlı olarak ortaya çıkan anlam bulanıklarının tespitinde dikkatli olunması gerekmektedir.

Bugün, Türkiye’de, derleme çalışmaları için otuzlu, kırklı ve ellili yıllardaki şartlara göre, hem ulaşım, hem teknik olanaklar, hem yetişmiş ve zaman insan gücü bakımından çok daha iyi, çok daha uygun şartlar bulunmaktadır. Bugün yapılacak derleme çalışmalarının da buna göre çok daha teknik çok daha üst düzey nitelikte olması gerekmektedir. Bilimsel yöntemlerle yapılacak yeni derleme çalışmaları, daha önce yapılan derlemeleri desteklemesi, varsa eksikliklerini gidermesi, daha önce derlenmemiş söz varlığına yenilerini katması bakımından yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Derleme Sözlüğü*, 1963-1982, Türk Dil Kurumu Yayınları: 211/12, Ankara.
- Günşen, Ahmet, 2001, *Kırşehir ve Yöresi Ağzları Sözlüğü*, Ocak Yayınları, Kırşehir.
- Koşay, Hâmit-Orhan Aydın, 1952, *Anadilden Derlemeler II*, T.D.K., C.I.19, Ankara.
- Rıza Mollova, Mefküre, 2003, *Doğu Rodop Türk Ağzlarının Sözlüğü Dictionnaire Dialectologique du Turc du Rhodope de l'Est-Turc-Française*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 721, Ankara.
- Tor, Gülseren, 2004, *Mersin Ağzı Sözlüğü*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 38, İstanbul.
- Türkçe Sözlük*, 2005, 10. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları: 549, Ankara.
- Uygur, Ceyhun Vedat, 2007, *Denizli İli Ağz Sözlüğü [Yapı-Köken]*, Denizli Belediyesi Kültür Yayınları: 4, Isparta.

TARANAN DERGİLER

- Avni*, 53, 24 Kasım 1990; 85, 6 Temmuz 1993; 86, 13 Temmuz 1991;
173, 13 Mart 1993.
- Cıngar*, 23, 19 Nisan 1991.
- Çarşaf*, 30, 24 Temmuz 1991.
- Deli*, 85, 10 Mart 1993.
- Digil*, 202, 11 Mart 1993.
- Fırt*, 788, 15 Nisan 1991; 802, 22 Temmuz 1991.
- Gırgır*, 974, 3 Mayıs 1991; 1039, 30 Temmuz - 6 Ağustos 1992; 1072,
18-25 Mart 1993; 1225, 16 - 23 Şubat 1996.
- H.B.R.*, 63, 17 Ağustos 1995.
- Hıbr*, 103, 18 Nisan 1991; 115, 15 Temmuz 1991; 166, 2 Temmuz
1992; 170, 30 Temmuz 1992; 195, 21 Ocak 1993; 196, 28 Ocak
1993; 246, 13 Ocak 1994.
- LeMan*, 70, 15 Mart 1993; 180, 23 Nisan 1995; 204, 8 Ekim 1995; 211,
26 Kasım 1995; 223, 18 Şubat 1996; 224, 25 Şubat 1996; 225, 3
Mart 1996; 227, 17 Mart 1996; 229, 31 Mart 1996.
- Limon*, 278, 2 Temmuz 1991; 279, 9 Temmuz 1991.
- Pişmiş Kelle*, 159, 12 Mart 1993; 316, 15 Mart 1996; 318, 1-29 Mart
1996.
- Süper Fırt*, 46, 13-20 Şubat 1996; 51, 19-26 Mart 1996.
- Ustura*, 75, 17 Şubat 1996.